Miehet ry:n lausunto eduskunnan lakivaliokunnalle asiassa Kansalaisaloite KAA 1/2019 vp: Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen

Miehet ry on feministinen miesjärjestö, joka edistää kaikkien tasa-arvoa intersektionaalisen feminismin ja antirasismin viitekehyksestä.

Miehet ry katsoo, että tyttöjen sukupuolielinten silpominen (FGM/C) on ihmisoikeusloukkaus eikä sitä pidä hyväksyä missään olosuhteissa.

Kansalaisaloitteessa KAA 1/2019 esitetään lainvalmistelun aloittamista tyttöjen sukupuolielinten kieltämiseksi erillislailla. Aloite myös esittää lain ulottamista koskemaan naisia ja kriminalisoinnin laajentamista myös ulkomailla tehtyihin silpomisiin.

Tyttöjen sukuelinten silpominen on yksi sukupuolittuneen väkivallan muoto, joka loukkaa kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia ja Suomen rikoslakia. Tällä hetkellä voimassa oleva laki, jossa silpominen sisällytetään törkeän pahoinpitelyn rikosnimikkeen alle ei nähdäksemme ole riittävän vahva indikaatio Suomen valtiolta silpomisen vastaisessa työssä. Säätämällä erillislainsäädännön eduskunta ottaa kantaa lasten ja naisten hyvinvoinnin ja tulevaisuuden puolesta. Silpomiseen ryhtyvät tahot eivät välttämättä ymmärrä siitä aiheutuvaa haittaa tyttöjen ja naisten elämälle. Silpomista ei kulttuurillisista syistä välttämättä pidetä pahoinpitelynä, eikä nykylainsäädäntö ole tilanteen suhteen tarpeeksi selkeä. Tämän hetkinen tulkinnanmahdollisuus jättää tytöt ja naiset vaaralliseen asemaan. Paras tapa poistaa kaikki tulkinnanvara on säätää erillislainsäädäntö, jolla kaikki silpomisen muodot Suomessa kielletään. Tällöin myös mahdolliset tulkinnat siitä, onko jokin silpomisen muoto sallittu Suomessa, poistuvat. Rikoslaissa tyttöjen sukuelinten silpominen katsotaan törkeäksi pahoinpitelyksi. Sen sijaan nykyinen lainsäädäntö ei kata tytön pakottamista tai painostusta toimenpiteeseen. Erillislainsäädännön tulisikin kieltää kaikki silpomisen eri muodot sekä toimenpiteeseen painostaminen, yllyttäminen tai pakottaminen.

Erillislailla voidaan vahvistaa naisten hyvinvointia ja tulevaisuutta selkeyttämällä vaatimusta kunnioittaa jokaisen ihmisen oikeutta koskemattomuuteen ja itsemääräämisoikeuteen. Jotta nämä tavoitteet toteutuvat, erillislakia säätäessä tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että se ei heikennä silpomisriskissä olevien ja silpomisen uhrien suojaa nykyisestä lainsäädännöstä.

Erillislainsäädännön puute ja lainsäädännön nykytilan tulkinnanvaraisuus on luonut myös epäselvyyttä lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten (esim. neuvolahenkilökunta) keskuudessa. Erillislaki poistaa tulkinnan mahdollisuuden, kun kaikki silpomisen muodot kielletään mikä taas antaa ammattihenkilökunnalle selkeän oikeuden puuttua ja ilmoittaa mahdollisista silpomistapauksista.

YK:n lasten oikeuksien yleissopimus asettaa Suomelle ja valtiolle erikseen velvollisuuden huolehtia, että sopimus tunnetaan ja sitä noudatetaan. Sopimuksen 24 art. toteaa: *Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tehokkaisiin ja tarkoituksenmukaisiin toimiin poistaakseen lasten terveydelle vahingollisia perinteisiä tapoja.* Pelkästään jo yleissopimuksen 24 artikla velvoittaa Suomea laatimaan erillislainsäädännön, jolla kaikki silpomisen muodot kielletään – muuten Suomi ei täytä yleissopimuksen tavoitteita.

YK:n lapsenoikeuksien komitea on lisäksi suosittelut Suomea asettamaan tavoitteekseen kaikkien lapsiin kohdistuvien väkivallan muotojen poistamisen. Viimeksi asiaan on puuttunut Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoa valvova

GREVIO-asiantuntijaryhmä. Lausunnossaan GREVIO suosittelee lainsäädäntömuutosta etenkin tyttöihin kohdistuvan painostuksen ja pakottamisen perheen, suvun tai muun yhteisön osalta, sillä nykylainsäädäntö ei tällä hetkellä näitä toimenpiteitä kata.

Erillislain säätäminen ei vielä yksistään ratkaise ongelmaa. Lasten suojelemiseksi valtiolla ja kunnilla tulee olla riittävästi ammattihenkilökuntaa, joilla on osaaminen ja kyky puuttua tyttöjen silpomiseen, ottamalla asia ilmi esimerkiksi pakollisissa terveystarkastuksissa. Ammattihenkilökuntaa ja eri ammattiryhmiä tulee kouluttaa tunnistamaan tilanteet, joissa tytöillä on vaara tulla silvotuksi ja puuttumaan niihin aktiivisesti. Lisäksi silpomisen vastaisen valistuksen tulee olla jatkuvaa, ei pistemäistä. Esimerkiksi oikeusministeriön asettama työryhmä laatii paraikaa naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisohjelmaa. Tähän ohjelmaan tulisi sisällyttää myös sukuelinten silpominen.

Koska kyseessä on ihmisoikeuskysymys, silpomisen uhka ja mahdolliset toimenpiteestä kieltäytymisestä seuraavat negatiiviset yhteisölliset seuraukset tulee voida nähdä turvapaikan myöntämisen perusteena. Ruotsin viranomaiset myönsivät turvapaikan vuonna 2017 El Salvadorin kansalaiselle Maria Teresa Riveralle perustelunaan, että paikallinen aborttilainsäädäntö ja siitä juontuva vaino loukkasi hänen oikeuksiaan naisena. Vaikka kyseessä ei ollut sukuelinten silpominen, osoittaa tapaus sen, että sukupuolittunut vaino tulee nähdä perusteena myöntää turvapaikka.

Suomella tulee olla vahva rooli tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltämisessä ja siihen laajemmin liittyvässä ihmisoikeustyössä. Lisäksi Miehet ry katsoo, että myös muiden sukupuolten edustajien itsemääräämisoikeus tulee huomioida lainsäädännössä esimerkiksi poikien ei-lääketieteellisten ympärileikkausten ja intersukupuolisten lasten sukuelinten leikkausten kohdalla.

Helsingissä 6.2.2020

Miehet ry:n hallituksen puolesta

Janne Salakka

Miehet ry:n puheenjohtaja